

Aqqalu C. Jerimiassen

UPA 2022/117-1

Atassut

12. Maj 2022

Qanoq iliorluta nioqqutissat nunarsuatsinni akiisa sorsunnerup kingunerisaanik qaffakkiartupiluulernerat innuttaasunut kingunerluutaannginnerpaamik inissinniarlugu suliarisinnaavarput?

(Siumup Inatsisartunut ilaasortaaitai)

Niuernikkut nioqqutissanillu eqqussuinnermut nutaamik periuseqartariaqalerpugut.

Maanna periuseq atungarput akisuallaalertussanngortoq tusartuareerparput Europap kangisissuani sorsuttoqarnera pequtaalluni. Ukraine EU-mut qajuusanik tunisassiortuni siuttuungaatsiartuuvoq, tassami qajuusat EU-mut eqqussorneqartut 2019-imi 63%-iusimammata.

Qallunaat nunaallumi tassani taaginnassagaanni, qajuusani eqqussorneqartuni 65,8%-ii Ukrainemiik aallaveqartuusimapput, tassanilu takuneqarsinnaaleriipajaarpoq amikkittuulernissaq uaneralaarsuarmiileratarsinnaasoq. Nunammi imminnut sorsuutilersut tassaammata qajuusanik nunarsuup sinneranut pilersuinnermut isumaqarluinnartumik inissisimasut, tassanilu Rusland nunarsuarmi siuttuulluni qajuusanik avammut tunisassiornermi.

Maanna tamanna oqaluttuaannanngooqqangallarpoq, 24.februar 2022 Ruslandip Ukrainep killeqarfii akimorlugit sakkulersorluni pulareermalli. Maannalu uagut iffiorluartuujuartugut taamaalilluta ernummatissarput takkuteratarsinnaalerluni, Ruslandimullumi killilersuuterpassuit maanna atuutsiliortorneqareernerini, assiliaq pitsaanerulingvippoq ajoraluartumik.

Tamannaliuna qanoq ililluta nammineq allanngortinniarsinnaagipput?

Nunatsinni nioqqutissanik eqqussuinnermi EU avaqqullugu immikkorluinnaq ittumik Naalackersuisut piaartumik suliaqartariaqalerput. Nioqqutissanik pilersorneqarnerput maanna annertunerpaartaa EU-mit akuerisanik qallunaat nunaannit pilersorneqarnitta sorsuttoqarnerata nalaani nalilersortariaqalerparput.

Nunatsinni suliffeqarfiit nioqqutissanik ulluinnarni atorfissaqartitatsinnik ikummatissanillu nioqquteqartuusut qanimut oqaloqatigilluartariaqalerpagut. Sulilu maanna inuusutissalerinnermut oqartussaaffiup nunatsinnit aqunneqannginnera aporfiusinnaangaluartoq, naalagaaffiup suleqatigilluarneratigut, sorsunnerup ingerlanerani immikkut ittumik akuerineqarnissamik nioqqutissanik eqqussuinnermut, akitsuusiissarnikkut akuersissusiisarnikkullu iliortariaqalerluta. Uani

ilaatigut eqqarsaatigalugu, maanna nioqqutissat ulluinnarni atorfissaqartitatta imarpik ikaarlugu kangimut Europamut aallertarnerup unikaallatsikkallarnejarsinnaanera siunniukkallartariaqarsinnaallugu unitsivinngikkaluarlugu. Nunatsinni nioqqutissanik assartuinnermut suliffeqarfiuterput Royal Arctic Line Island-imi suliffeqarfissuarmut Eimskipimut isumaqatigiissuteqareerpoq, sulilu tamassuma nukittorsaqqinneqarneruneratigut Aalborg Århus-ilu aallaavittut sorsuttoqarnerani immikkut ittumik isumaqatigissuteqarluni oqaloqatigiilluarnikkut unikaallaamitinneqarsinnaanissaat oqaloqatigiiffigisinnaavarput.

Taamaalillutalu USA-miik nioqqutissat Island-imi Eimskip suleqatiginerullugu ulluinnarni atorfissaqartitatsinnik eqqussuinerulersinnaanermut isumaqatigiissusiortoqarsinnaaluni.

Nunatsinni nioqqutissanik pilersorneqarnitsigut suliffeqarfiit annerit marluk namminersortuusut Kalaallit Nunaanni Brugseni taavalu Pisiffik namminnerlutik Qallunaat nunaanniit nioqqutissanik tikisitsinissaminnut isumaqatigiissuteqartarput suliffeqarfinnik aaliangersimasunik. Taakkuli suliffeqarsuit marluk oqaloqatigilluarneratigut, naalagaaffimmullu immikkut ittumik inuussutissalerinnermut inatsimmik sorsuttoqarnerata nalaani allannguingallarnikkut USA-mit Canada-miilluunniit nioqqutissanik toqqaannartumik pisiortorfissanik isumaqatigiissusiortissinnaanissaannut aqutissiuussisinnaanissatsinnut isumaliuutersuuteqartariaqalerpugut.

Sanaartornikkullu annertungaatsiartumik qisunnik atuinerujussuaq millisarnissaanut suliniarnissamut aatsaat taama piffissaq pingaartigilerpoq, nunattami tunniussinnaasai maanna isiginerusariaqalerpagut avataaniit eqqussuinerput apparsarniarlugu akitsoraluttuinnartut uniimisinniarlugit.

Ilulissani nukissiuutinik ataavartunik erngup nukingani nukissiorfeqalereernermiilli nukissarujussuaq annertungaartoq maangaannartinneqartarpoq, taannali atorluarsinnaavarput, nunatsinni qaarsortarpapiluunersuagut atorluarlugit killorneqarsinnaalernissaannut atortorissaarutinik nutarterinitsigut. Nunammi allat tassani assersuuteqarfigilaarsinnaavagunaasiit, uani Irland eqqarsaatigilaaraanni, Kommune Kujallertupajaaq nuna angissuseqartoq nammineq qaarsortatik atorlugit orpinnik atuneq minnerpaaffissaaniitinniarlugu atorluasorsuuppuput. Nunap minnerungaluassusaa, taamaattorli innuttaasutik 5 mio sinneqalaartut angerlarsimaffissaanik sanaartornissaminnut naammattumik pissaqartippaat, qanorlimi taamaakkuni uagut nunatsinni 56.000-it sinneqalaartuusugut, tassaqaana annerusumik malugissagaluarparput nuna attunngisaannagarput qaarsortai killorlugit sanaartornermut atulertuugutsigit.

Europap kangiani sorsunneq qaqagu unissanersoq nalunarallarput, sorpassuartigullu sunniusimagallarnissaa ukiuni tulluittuni qularnanngilaq. Taamaattumik allatigut periarfissanik ujartuinissarput pisariaqarpoq, USA tassani nioqqutissanik pilersorneqarnikkut annertuumik isiginiarnerusariaqarparput, ulluinnarnili atorfissaqartitat kisiisattaq isiginianngikkaluarlugit, nakorsaatitigut atortorissaarutinullu assigiinngitsunut suleqatiginerata annertusarneqarsinnaasariaqalernanut tappinnerusariaqalerpugut.

Taaqqikkusunnarporlu taamaattumik, Qallunaat nunaanni oqartussat suleqatiginiarneqartariaqarput inuussutissalerinikkut immikkut ittumik eqqussuinissamut allangartalersuinissamullu piumasaqaataasut atorunnaarsikkallarneqartariaqarnissaannut oqaloqatigiittariaqarpugut.

Oqallisissiamut soqutiginaqisumut qujanaq.